

Проблеми організації краєзнавчої діяльності

КРАЄЗНАВСТВО ДОНЕЧЧИНИ: 30 РОКІВ ПОШУКІВ

Романько В. І.

The article is dedicated to the results of the activities of Donetsk regional organization of local lore during the period 1990–2000. The author provides various forms of the research and promoting the knowledge of native land; reveals the surnames of those who have been engaged in the local lore for 30 years. The article is the first well-grounded, thorough generalization of the local lore movement in the Donetsk region over a three-decade of the historical period of development. The article is also valuable because its author has been not only a direct active participant of local lore in the Donetsk region but also an official head of the regional organization of local lore: 1993–2003: the deputy chairman of the board of directors, 2003–2020: the chairman of the board of directors of Donetsk Regional Organization of the National Union of Local Lore of Ukraine.

Key words: *founding conference, local lore movement, native land, a regional organization of local lore.*

Рік 2020-й для краєзнавців України ювілейний – виповнюється 95 років Національній спілці краєзнавців України. 28 травня 1925 р. в м. Харкові розпочалася I Всеукраїнська конференція з краєзнавства, під час роботи якої було створено Український комітет краєзнавців. Саме від цього дня, який вважається офіційною датою вітчизняного краєзнавчого руху, веде відлік своєї історії Національна спілка краєзнавців України.

Упродовж своєї історії українське краєзнавство пройшло так звані «золоті роки» свого розвитку (20-і – сер. 30-х рр. ХХ ст.), були періоди спаду, а то й заборони та переслідувань активних дослідників рідної історії (друга половина 1930-х рр.), пережили й довгі роки байдужості правлячої влади до краєзнавчого руху (1940–1980-ті рр.). Тільки напередодні здобуття незалежності України в містах і селищах почали створювати осередки вивчення рідного краю, відновлювати та активізувати краєзнавчий рух. Наприкінці 1980-х – на початку 1990-х рр. у багатьох обласних центрах України пройшли установчі конференції, на яких утворилися обласні краєзнавчі організації, а 27 березня 1990 р. у Києві відбувся I Всеукраїнський з'їзд краєзнавців, де було утворено Всеукраїнську спілку краєзнавців, «повноправну спадкоємицю традицій, упроваджених свого часу Українським комітетом краєзнавства» [3, с. 19]. Головою правління ВСК обрано академіка АН України П. Т. Тронька. Завдяки саме багату в чому Петру Тимофійовичу, постановою Кабінету Міністрів України за № 908 від 16 жовтня 2008 р. краєзнавчій спілці надано статус національної.

Свій ювілей – 30 років від часу заснування – відмічає й Донецька обласна організація Національної спілки краєзнавців України. 9 січня 1990 р. на установ-

---

чій конференції, яка відбулася в Донецькому національному університеті, було створено обласну краєзнавчу організацію, про що 13 січня того ж року повідомила газета «Вечерний Донецк» [2].

Головою правління краєзнавчої організації Донеччини з січня 1990 р. по березень 2002 р. був Роман Данилович Лях (1929–2002 рр.), професор, доктор історичних наук, завідувач кафедри історії України Донецького національного університету. Після його смерті керівництво обласною організацією краєзнавці довірили його заступнику Валерію Івановичу Романьку, кандидату педагогічних наук, викладачеві вищої школи зі Слов'янська: у жовтні 2003 р. загальними зборами, які пройшли в обласній бібліотеці ім. Н. К. Крупської, В. Романька обрано на посаду голови правління ДонОО, яку він обіймає й сьогодні, вже майже 17 років.

Життя ДонОО час від часу висвітлювалося в засобах масової інформації, у чисельних статтях та матеріалах конференцій. Особливо активними в цьому плані були такі журналісти та краєзнавці, як Петро Гайворонський, Діана Білоконь, Вадим Оліфіренко, Павло Мазур, Ігор Зоц, Віктор Скрипник, Василь Терещенко, Тетяна Лисак, Олександр Романько, Валерій Шептуха та інші. Час від часу діяльність краєзнавців Донеччини узагальнювалася на звітно-виборчих зборах, конференціях, у виступах на з'їздах НСКУ. Але повного й детального аналізу діяльності краєзнавців Донеччини довгий час не було, за виключенням, ймовірно, статей голови правління ДонОО у книзі «Літопис НСКУ: 2008–2018» [5, с. 181–201] та ювілейної статті у газеті «Донеччина» [4] – у них прослідковано історичний шлях краєзнавства на Донеччині, відповідно, за 10 та 25 років історії існування обласної організації.

Мета статті – узагальнити діяльність краєзнавців Донеччини, членів НСКУ за 30 років існування Донецької обласної організації; проаналізувати основні види роботи з дослідження та популяризації знань про рідний край, вказати на недоліки та перспективи розвитку.

ДонОО пройшла реєстрацію в управлінні юстиції у Донецькій області – свідоцтво про реєстрацію № 12 від 27 жовтня 2010 р. Після захоплення Донецька російськими найманцями й терористами та утворення так званої ДНР обласну організацію довелося перереєструвати з Донецька на Слов'янськ – з цього питання маємо рішення управління юстиції в Донецькій області від 30.12.2015 р.

Станом на 1 травня 2020 р. на обліку в обласній організації 110 членів НСКУ. Вони об'єднані у 9 первинних осередків – міських організацій, які затверджені правлінням, а також затверджені голови цих структур, обрані раніше у своїх організаціях, та підзвітних обласному правлінню. Це такі м/о: Бахмутська (голова – І. А. Корнацький), Дружківська (голова – В. В. Качур), Маріупольська (голова – О. М. Чернов), Мирноградська (голова – С. П. Луковенко), Костянтинівська (голова – В. Б. Березін), Краматорська (голова – Г. А. Богданов), Покров-

ська (голова – П. Є. Гайворонський), Слов'янська (голова – Т. К. Лисак), Переселенці (голова – І. О. Зоц).

Усі члени НСКУ мають квитки, причому першим 83 краєзнавцям квитки підписав особисто патріарх краєзнавчого руху в Україні, голова правління НСКУ (1990–2011), Герой України, академік П. Т. Тронько; на всіх заведені облікові картки з фотографіями.

Згідно зі Статутом НСКУ та Положенням про Донецьку обласну організацію НСКУ регулярно проводилися звітно-виборчі збори, конференції, засідання правління та президії.

Донецьке краєзнавство має своє глибоке коріння і давні традиції. Ми завжди будемо пам'ятати дослідників історії рідного краю старшого покоління, на долю яких випала місія відродження краєзнавства Донеччини: Михайло Альтер, Валентин Замковий, Василь Терещенко, Василь Пірко, Роман Лях, Іван Овчаренко, Сергій Татаринів, Лев Яруцький, Аркадій Проценко, Володимир Венедіков, Степан Темір та чимало інших.

Уже в 90-і рр. минулого століття краєзнавці Донеччини мали свої періодичні видання: альманах «Відродження» (ред. В. І. Романько, м. Слов'янськ), журнал «Былое» – «Бахмутський часопис» (ред. С. Й. Татаринів, м. Артемівськ), журнал «Неизвестная Дружковка» (ред. Є. Б. Фіалко, м. Дружківка), альманах «Рідний край» (редактори В. І. Романько, І. О. Зоц, вид-во газ. «Донеччина»), трохи пізніше у Покровську з'явився альманах «Любимый город» (ред. член НСКУ П. Є. Гайворонський), у Мирнограді – альманах «Добре поле». У 2015–2017 рр. вдалося видати 6 випусків інформаційного бюлетеня «Краєзнавець Донеччини» (ред. В. І. Романько). Були спроби випуску краєзнавчого періодичного видання у місті Сніжне: вийшло два номери в електронному варіанті (голова міської організації Микола Бривко).

Проходили роки – не всі періодичні видання витримали фінансові труднощі. На сьогодні на Донеччині виходять «Мариупольський краєведческий сборник» (засновники і видавці – краєзнавчий музей та міський осередок краєзнавців НСКУ м. Маріуполь), «Святогірський альманах» (засновники і видавці – Святогірський історико-архітектурний заповідник), історико-краєзнавчий альманах «Степ» (ред. почесний краєзнавець Донеччини Є. О. Шаповалов). Особливе слово варто сказати про газету «Донеччина», яка не тільки стояла у витоків зародження в шахтарському регіоні організованого краєзнавчого руху, опублікувала чимало матеріалів на краєзнавчу тематику, а й виділяла цілу полосу для спеціальної сторінки «Рідний край», яку редагували В. Шептуха та В. Романько – побачили світ більше 120 номерів. Матеріали цієї сторінки увійшли до книги «Мій «Рідний край» (2008), укладачами якої стали члени НСКУ Ігор Зоц та Валерій Шептуха. А, крім того, як уже було сказано, «Донеччина» підтримала

видання альманаху «Рідний край» (побачило світ чотири номери). На жаль, ця газета, яка стала для краєзнавців рідною та яку ми вважали чи не офіційним органом нашої організації, не була підтримана обласною владою, і, незважаючи на неймовірні зусилля її багаторічного редактора Ігоря Зоца (25 років керував газетою), на 83-му році свого існування видання перестало існувати – 19 квітня 2019 р. вийшов останній пам'ятний номер 15996-й.

За роки існування обласної організації традиційними стали історико-краєзнавчі та літературно-мистецькі заходи обласного, а деякі й всеукраїнського рівнів (приводимо станом на початок 2020 р.): 13-і «Олексині читання» (м. Дружківка), «Незабутня постать Василя Гайворонського» (м. Костянтинівка, 14 років поспіль), III конкурс «Любіть Україну» (пам'яті В. Сосюри, м. Слов'янськ), II Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Поетичний десант у Слов'янську», VIII Всеукраїнське літературно-мистецьке свято «Живий у пісні, живий у віках», присвячене пам'яті поета-земляка М. Петренка (м. Слов'янськ).

У Маріуполі щотижня проводяться телепередачі на телебаченні «Сигма-Маріуполь. Минуле», автор та ведучий – член НСКУ Сергій Буров. Ці передачі він веде упродовж 20 років, їх зроблено більше 1 000.

Краєзнавці Мирнограда у січні–травні 2019 р. завершили телевізійний історико-краєзнавчий проєкт «Джерела-2» (Історія м. Покровська, 10 серій). До цього були створені відеосюжети про села покровського району. У проєкті брали участь члени НСКУ Л. Овсяник, О. Путіліна, А. Медведєв, С. Луковенко (керівник проєкту) та інші.

Упродовж багатьох років у Краматорську прослідковується тісна співпраця, взаємні зібрання членів НСКУ з членами клубу «Краєзнавець», який створив і упродовж багатьох років яким керує Почесний краєзнавець України, член НСКУ Володимир Коцаренко. Такий вид діяльності дає присутнім багато для всебічного ознайомлення з новинами життя м. Краматорська та Донецького регіону загалом; запрошуються на засідання клубу відомі, цікаві особистості; присутні діляться новинками-знахідками, розглядаються актуальні питання краєзнавчого життя.

На хорошому рівні поставлені краєзнавчі науково-практичні конференції, до організації та участі яких причетні багато членів НСКУ. У Бахмутському краєзнавчому музеї минулого року проведено III Всеукраїнську краєзнавчу конференцію «Бахмутська старовина: краєзнавчі дослідження: 2019», видані матеріали конференції. У грудні 2019 р. відбулася XIV наукова конференція «Сибільовські читання». Її організатор – Святогірський історико-архітектурний заповідник, і пов'язана вона передусім з ім'ям Володимира Дедова, члена НСКУ, заслуженого працівника культури України, почесного краєзнавця України.

7–8 листопада 2019 р. у м. Краматорську проведено І історико-краєзнавчу конференцію «Проблеми регіоналістики та музеології», яку підготували працівники Донецького обласного краєзнавчого музею за активною участю члена НСКУ Дмитра Білька. Присвячена вона пам'яті нашого колеги, краєзнавця, археолога, Почесного краєзнавця України Анатолія Шамрая. У конференції взяли участь і виступили 6 членів НСКУ. На відкритті конференції промову мав голова ДонОО НСКУ. Є надія, що такого роду конференції на базі обласного краєзнавчого музею стануть традиційними.

Традиційними, різноманітними, завжди підготовленими на достатньо хорошому організаційному і методичному рівнях проходять історико-краєзнавчі конференції у Мирнограді, як правило, двічі на рік в бібліотеці сімейного читання. Тема дослідження – «Невідомі сторінки історії міста Мирнограда», але кожна конференція має більш уточнюючі конкретні питання. Для прикладу, назовемо теми двох останніх, проведених у 2019 р.: XI конференція: «В пошуках втраченого. (Культурне життя міста в 40–80-і рр. ХХ ст.)»; XII конференція: «Історія страв національної кухні». Організаторами та доповідачами конференцій, виступають члени НСКУ Мирноградської міської організації, а душею та їхнім ведучим – голова міської організації, Почесний краєзнавець Донеччини Сергій Луковенко. І що є ще важливим – ці заходи проводять із залученням вчителів та учнів, бібліотекарів та служителів церкви, колег із Добропілля, Покровська, Селидового, Родинського. До речі, завдяки саме особисто Сергію Луковенку, який добився утворення у Мирнограді міської організації (а сталося це 12 жовтня 2018 р.), укріпився організований краєзнавчий рух не тільки у місті, а й взагалі в усьому регіоні цієї західної частини Донеччини. І зовсім недаремно колеги обрали його делегатом VI з'їзду НСКУ, де разом з головою обласної організації він представляв Донецький край. Додамо, саме у краєзнавців Мирнограда варто було б перейняти цікаві форми роботи, такі як-от створення телесюжетів з історії населених пунктів та пам'ятних місць, відкриття експлікаційних дошок та й проведення конференцій.

Важко назвати ту кількість історико-краєзнавчих видань та статей, які упродовж 30-х рр. вийшли з-під пера краєзнавців Донеччини. За кількістю і якістю тут першість тримають незабутні Василь Терещенко, Іван Овчаренко, Валентин Замковий, наші сучасники Павло Мазур, Петро Гайворонський, Віктор Скрипник, Володимир Коцаренко, Віталій Бабкін, Тетяна Лисак, Олег Максименко, Вадим Оліфіренко, Володимир Білецький, Валерій Романько. Це ті члени НСКУ, у яких список краєзнавчих видань складає від 5 до 10-и, а то й до 20-и. Можемо сказати, що у 2019 р. членами ДонОО НСКУ видано 35 окремих видань краєзнавчого характеру, опубліковано більше 180-и наукових, науково-популярних, публіцистичних статей в альманахах, збірках, газетах, матеріалах конференцій.

Дякуємо за минулорічні видання Євгену Шаповалову та членам редколегії альманаху «Степ», Павлу Мазуру, Петру Гайворонському, Валентині Соловар, Віталію Бабкіну та Сергію Курочці, Віктору Скрипнику, Геннадію Плотниченку та деяким іншим авторам. Думаю, що на треба запровадити ще один конкурс: на краще краєзнавче видання року.

Завдяки ініціативі, старанням краєзнавців відкриті пам'ятні дошки М. Петренку, В. Сосюрі і Б. Слуцькому у Слов'янську. Прикладом у цьому був наш колега Василь Терещенко: це завдяки його ініціативі за підтримки однодумців відкривалися музеї та будувалися пам'ятники і бюсти відомим землякам на Бахмутчині: М. Шаповалу, М. Рибалку, В. Гаршину та іншим. Краєзнавці Краматорська, члени НСКУ С. Кукочка, М. Найденко, В. Іванов 7 вересня 2019 р. у селі Прелесне Слов'янського району змонтували на Братській могилі загиблих воїнів пам'ятну дошку, присвячену пілоту-штурмовику Броніславу Яловичу, який загинув 7 вересня 1943 р. неподалік від цього села. До війни уродженець Білорусії Броніслав Ялович проживав у м. Краматорську.

Краєзнавці склали основу міських та обласної комісії з виконання закону України по декомунізації. Як приклад, голова ДонОО Валерій Романько очолював комісію з перейменування вулиць, провулків, площ у Слов'янську, і таких прикладів можна навести чимало.

Після подій 2014 р. краєзнавці укріпили тісний зв'язок з військовими, посилили національно-патріотичне виховання населення, зокрема серед молоді. До ефективних форм роботи, які використовують краєзнавці Слов'янська, Краматорська, Дружківки, Костянтинівки, треба віднести такі: запрошення військових на краєзнавчі міські заходи, зустріч з військовими безпосередньо у військовій частині 3035 (як у Слов'янську), мітинги біля пам'ятних знаків та місць загибелі навесні та влітку 2014 р. захисників України, видання та презентація книг про військові дії на Донбасі, про вшанування пам'яті загиблих, а то й патріотичних поетичних творів (як приклад, видання краєзнавців Тетяни Лисак, Віктора Скрипника, Олександра Романька).

Особлива повага до тих членів НСКУ, долею яким судилося покинути Донецький край і які потрапили до статусу переселенців. Вважаємо, що тимчасово відійшли від нас міські краєзнавчі організації Сніжного, Єнакієвого, Донецька, але люди, які там проживають, з квитком краєзнавця національної спілки у кишені та щирою любов'ю до українського Донбасу, завжди з нами, як і ті, хто змушений був виїхати до Бердянська (В. Оліфіренко), Полтави (В. Білецький), Запоріжжя (Т. Пішванова), Вінниці (Н. Темірова, А. Загнітко), Києва (І. Зоц, М. Бривко). Є й такі, які добровільно залишили ряди спілки, або й просто порушили статут НСКУ, зрадили Україні – ми за такими не жалкуємо.

Правління ДонОО у листопаді–грудні 2009 р. організувало обласний конкурс на кращий громадський музей, участь у якому взяли близько 30 музеїв. Переможці – 5 найкращих – представляли Донеччину у I Всеукраїнському конкурсі на кращий громадський музей України, що його проводила НСКУ. Чотири із них стали призерами: 2-е місце – краєзнавчий музей с. Некременне Олександрівського р-ну (директор Г. І. Хоронько); 3-є місце в номінації «Видатний земляк» – музей В. Стуса у Горлівці; 3-є місце в номінації «Традиції та звичаї» – народний музей історії баяну ім. В. О. Барелюка (м. Шахтарськ); 3-є місце у номінації «Краще експозиційне оформлення» – народний краєзнавчий музей м. Красний Лиман; 3-є місце у номінації «Краща просвітницька діяльність» – музей бойової слави ЗОШ № 138 м. Донецька. Дипломантом став колектив музею «Пам'ять серця» с. Віролюбівка Костянтинівського р-ну.

На сьогодні активну пропаганду музейними засобами проводять члени НСКУ. Петро Гайворонський – на базі НВК № 1 м. Покровська він створив і керує музеєм «Епоха і школа». У селі Маяки Слов'янського району створив музей архітектури і побуту XVIII–XIX ст. член НСКУ Геннадій Киркач. У Слов'янському педагогічному ліцеї діє кімната пам'яті поета-романтика Михайла Петренка. Завершується робота зі створення і відкриття історичного музею школи та села Гродівки Покровського району: керівник робочої групи – член НСКУ, Почесний краєзнавець Донеччини, Заслужений вчитель України Раїса Володимирівна Мазоха. На питання роботи громадських і шкільних музеїв, більш тісних зв'язків з державними краєзнавчими міськими та обласним музеєм нам треба звернути більш серйозну увагу.

До яскравих сторінок історії обласної краєзнавчої організації, які варто згадати, увійшли й незабутні Донецькі обласні краєзнавчі читання, які ДонОО НСКУ щоквартально проводила разом із бібліотекою ім. Н. К. Крупської. Відділ краєзнавства цієї бібліотеки у серії «Краєзнавці Донеччини» видав покажчики праць таких дослідників рідного краю: М. С. Альтера, В. І. Романька, В. П. Замкового, П. І. Мазура, П. Є. Гайворонського. Ця ж бібліотека з допомогою краєзнавців щорічно видавала «Календар знаменних і пам'ятних дат Донецької області». За 2016 р. та 2017 р. подібні Календарі укладав та видав у Слов'янську власним коштом голова ДонОО. А ще згадуються у Донецьку довоєнні Стусівські читання, свята «Срібні дзвони» пам'яті Володимира Сосюри у Дебальцевому, нині окупованому ворогом; незабутні зібрання краєзнавців у редакції газети «Донеччина» у будівлі преси, що на Київському проспекті...

Краєзнавці Донеччини на достатньо високому рівні відзначили 200-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка. Разом із газетою «Донеччина» ДонОО провела обласний конкурс «Донецька Шевченкіана», вийшли окремі книги: Тамара Пішванова «Донецька Шевченкіана у датах та подіях: 1851–2014», П. Мазур

«Маріупольський вінок Кобзареві», В. І. Романько «Поети Слов'янська – Тарасові Шевченку» та «З історії вшанування Т. Шевченка у Слов'янську», В. П. Скрипник «Т. Шевченку у Слов'янську», у різноманітних ЗМІ вийшло чимало публікацій, а на початку вулиці імені Шевченка у Слов'янську краєзнавці добилися відкриття пам'ятної дошки. Голова ДонОО В. І. Романько взяв участь у XIII Всеукраїнській історико-краєзнавчій конференції «Краєзнавча Шевченкіана України», яка відбулася у м. Каневі 24–25 жовтня 2014 р. Тоді з могили Тараса очільник краєзнавців привіз жменьку землі, яку разом з колегами-земляками висипали біля пам'ятника Т. Шевченку у Слов'янську.

На досить високому рівні відзначили у 2017 р. й 200-річчя поета-земляка Михайла Петренка: проведено ювілейний вечір, вручено премію імені М. Петренка; почесним гостем донецьких краєзнавців був талановитий молодий співак з Тернопільщини, переможець всеукраїнського конкурсу «Голос-діти» Роман Сасанчин, який у переможному телефіналі виступив з піснею Михайла Петренка «Дивлюсь я на небо...». Перед у краєзнавчому петренкознавстві ведуть Віктор Антоненко, Оксана Бабенко та інші.

Активно долучилися краєзнавці до відзначення 100-річної річниці Української революції 1917–1921 рр. Особливо чимало в цьому плані зробили члени НСКУ Дмитро Білько, Тетяна Лисак, Ігор Корнацький, Євген Шаповалов, Петро Гайворонський. Перші двоє зі списку є членами комісії при Донецькій ОДА з відзначення в області цієї важливої дати в історії України.

І в темі Голодомору краєзнавці Донеччини сказали вагоме слово: власні дослідження свого часу оприлюднювали Василь Чубенко, Раїса Мазоха, Павло Мазур, Діана Білоконь та інші.

Ми намагаємося підтримувати тісні ділові зв'язки з громадськими організаціями, навчальними закладами, місцевою та обласною владами, краєзнавчими музеями, бібліотеками, журналістами та просвітянами, військовими та поліцією, усіма тими, хто разом з краєзнавцями сприяє дослідженню рідного краю і популяризації знань про нашу багату і прекрасну історію.

Дані про краєзнавців В. Романьком оформлені у нариси, що вийшли двома випусками: «Хранителі пам'яті: Краєведи Донеччини» (1993, 1995). У 2004 р. видано біобібліографічний довідник «Краєзнавці Донеччини», де зібрані дані про 115 дослідників рідного краю; у 2015 р. видано оновлений довідник «Сучасні краєзнавці Донеччини, дійсні члени НСКУ».

Задля відзначення краєзнавців у справі вивчення історії та культури Донеччини, пропаганди знань про рідний край започатковано звання «Почесний краєзнавець Донеччини» з врученням спеціального знаку та диплому, маємо свої грамоти та подяки від правління ДонОО НСКУ. Свого часу упродовж декількох років за підсумками року практикували визначати «Кращий краєзнавець року» з

врученням пам'ятних медалей, які підтверджуються спеціальними посвідченнями. З 2012 р. в пам'ять поета-земляка, автора відомої пісні «Дивлось я на небо...» започатковано нагрудний знак «Михайло Петренко. 1817–1862» і вже восьме щорічно практикуємо вручення премії імені Михайла Петренка. З цього року до відзнак приєднуються ще дві: індивідуальна – медаль «За збереження історії» та колективна – перехідний кубок «Кращій міській краєзнавчій організації» за підсумками минулого року.

Ряд краєзнавців донецького краю відзначені відомчими нагородами НСКУ: П. В. Добров, О. М. Бут, В. І. Романько – лауреати премії ім. Д. Яворницького; В. І. Романько та І. О. Зоц – лауреати премії ім. П. Т. Тронька; близько 20 осіб мають звання «Почесний краєзнавець України», чимало краєзнавців відзначені Почесними грамотами та Подяками НСКУ.

Відчутну методичну допомогу, поради й рекомендації щодо покращення роботи краєзнавцям Донеччини надають голова НСКУ О. П. Реєнт, його заступниця Р. В. Маньковська, відповідальний секретар НСКУ В. І. Дмитрук, відповідальний за прес-центр Володимир Мілько. Двічі на наших обласних краєзнавчих зборах був колишній заступник голови правління НСКУ Г. О. Клепак, відвідали Донецьк члени правління НСКУ Р. Т. Франко та С. А. Гальченко, у м. Краматорську на запрошення місцевих краєзнавців побувала заступник голови правління НСКУ Р. В. Маньковська.

На сьогодні Донецька обласна організація – одна з тих, хто впевнено йде в авангарді українського краєзнавства. Але краєзнавці Донеччини відчувають певні труднощі: частина Донецької області окупована сепаратистами й російськими найманцями, чимало населених пунктів знаходяться під владою так званої ДНР, тому немає можливості тісного й ділового спілкування, повного та всебічного дослідження рідного краю.

У краєзнавців Донеччини попереду багато роботи: за нелегких умов продовжити написання історії міст і сіл донецького краю, до краєзнавчого руху все більше треба залучати молодь, удосконалювати форми та методи роботи, укріплювати зв'язки з владними структурами та громадськими організаціями...

Усі ми добре усвідомлюємо роль та місце краєзнавства у житті нашого суспільства. І все ж хочу нагадати настановчі слова сьогоденішнього очільника краєзнавців України, члена-кореспондента НАН України, заступника директора Інституту історії України О. П. Реєнта: «Краєзнавству належить виняткове місце у вивченні та збереженні історико-культурної спадщини, багатівікових культурних традицій самобутніх куточків України. Як могутній чинник успішного розвитку українського суспільства XXI століття краєзнавство сприяє прискоренню важливих процесів у різних сферах його суспільно-політичного й духовного життя. Лише йому притаманними засобами формує громадянські, духовні, інтелектуальні риси сучасної громади» [3, с. 45].

Висловлюю надію, що донецьке краєзнавство було і надалі буде залишатися на передньому плані успішного вирішення тих завдань, які ставить сьогоднішнє життя перед українським краєзнавством.

Джерела та література

1. Довідкові матеріали для делегатів та учасників VI з'їзду НСКУ. 23 січня 2017 р. Київ: Інститут історії України НАН України, 2017. 116 с.
2. Лях Р. Д. Звіт про діяльність Донецької обласної організації Всеукраїнської Спілки краєзнавців: Рукопис. Січень 1990 р. *З архіву НСКУ*. 3 с.
3. Реєнт О. П. Краєзнавство в Україні: історичні традиції і стратегія розвитку. Київ: ПФ «Фоліант», 2019. 213 с.
4. Романько В. І. Донецькій обласній краєзнавчій організації – 25 років! *Донеччина*. 2015. 20 січня. С. 3, 5.
5. Романько В. І. Донецька обласна організація: 2008–2018. *Літопис НСКУ: 2008–2018*. С. 181–201.
6. Тронько П. Т. Родовід українського краєзнавства. *Краєзнавство*. № 1 (29), 1993. Київ: ВСКУ. С. 4–7.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ НА ДОНЕЧЧИНІ

Баженова О. В.

An example of the work of the original organization of the National Union of Local History of Ukraine presents an analysis of the main areas of educational activity of the cells of the NSCU for the current period. The specific ways and methods of popularization of knowledge on the history of the Donetsk region as a whole and its individual region (district, city, village) are analyzed. A detailed description of local history conferences (seminars, "open lessons", "round tables") is presented, which play an important role in the formation of patriotism, love and affection for the motherland, the formation of a responsible attitude to the native land.

Key words: *local history, conference, main directions, ways and methods, scientific approach.*

Початок XXI ст. відкрив нові можливості й перспективи у діяльності та розвитку українського краєзнавства та підвищенні його ролі в розбудові національної освіти України засобами регіоналістики. Авангардну роль у процесі розвитку вітчизняного краєзнавства по праву виконує Національна спілка краєзнавців України, до складу якої входить міський осередок «Старий рудник» з Мирнограда Покровського району.

Покровський район знаходиться у прифронтовій зоні. Сьомий рік точиться запекла боротьба за землі Донбасу. Російські найманці ведуть не тільки бойові